

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

23 Ordinat hoc omnes, majores, sive minores.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

Atque hoc ipsum nomen Cephæ, Opacius Aster, antiquus, & probatus auctor, quem Hieronymus, & Augustinus magni faciunt, libro secundo, eodem modo, quo Anacleus, accepit, his utem verbis: Igitur negare non potes, scire te in urbe Roma, Petro primo cathedram episcopalem esse collatam: in qua sederit omnium Apostolorum caput Petrus: unde & Cephæ appellatus est. Et Isidorus lib. 7. Etym. cap. 9. sic de Petro legitur: Cephæ dictus, eo quod in capite sit constitutus Apostolorum. Et Quia enim græcè caput dicitur. Verum apud Burchardum & Ivonem sic habetur: ut reliquis omnibus præfesset Apostolus Cephæ, id est, ut Petrus principatum teneret Apostolorum.

¶ Et reliquis In originali est, & originalis Apostolice episcopis. Hac auctoritate Alexandria ecclesia secundum à prima locum haberi censetur. Sed postea in Constantinopolitana synodo ecclesia Constantinopol. secundum à sede Apostolica locum accepit.

C. III. ¶ Secundum à Romano Pontifice Constantinopolitana obtinet locum.

Unde in eadem synodo, id est, Constantinop. i. c. s. ita constitutum est.

Constantinopolitana civitatis episcopum habere oportet primatus honorem post Romanum episcopum: propterea quod sit nova Roma.

¶ Canon hic ex iis est, quos Apostolica Romana sedes à principio, & longo post tempore non recepit: quod ex epistola s. aliaz s. Leonis Papa primi ad Anatolium Constantinopolitanum, & alius eiusdem epistola facile est curvi cognoscere: item, ex duabus epistolis Leonis noni, una ad versus presumptiones Michaelis, & Leonis, cap. 25. altera ad eundem Michaelem. Sed multo clarior ex B. Gregorii epistola s. lib. 6. ad Eulogium Alexandrinum, & Anastasium Antiochenum: atque ex epistola Nicolai primi ad Michaelem Imperatorem, que incipit, Proposueramus. Quamquam Constantinopolitani episcopi, Imperatorum potentia freti, secundum locum Patriarchalium sedium sibi usurparunt: id, eandem pacem, & tranquillitatis causam sibi ipsi concessum, sicut in cap. antiqua, de privileg. Innocentius Papa III. declarat.

C. IIII. ¶ Apostolica sedi Constantinopolitanam consuevit esse subiectam.

Item Gregorius Ioanni episcopo Syracusano, lib. 7. epist. 63.

De Constantinopolitana ecclesia quod dicunt, quis eam dubitet sedi Apostolicæ esse subiectam? quod & D. piissimus Imperator, & frater noster Eusebius iustitiam civitatis episcopus assidue profitentur. Tamen si quid boni, vel ipsa, vel altera ecclesia habet, ego & minores meos, quos ab illicitis prohibeo, in bono imitari paratus sum. Stultus est enim, qui in eo se primum existimat, ut bona, quæ viderit, discere contemnat. Idem eadem, epist. 64. Nam, quod Primas Byzantenus sedi Apostolicæ dicit se subijci, si qua culpa in episcopis invenitur, nescio quis e ei subiectus non sit: cum verò culpa non exigit, omnes secundum rationem humilitatis æquales sumus.

Hoc caput sumptum est, ex duabus epistolis eadem Ioanni episcopo Syracusano scriptis: sed in epist. 63. ex qua accepta est prior pars, agitur de Constantinopolitana ecclesia: in sequenti verò 64. agitur de Primatè Byzantensis provincie Africa, non autem Constantinopolitano, quod videtur, & Gratianus, & Anselmus, apud quem eodem modo legitur, voluisse, adducti fortasse summa illa, que præposita est epistola Gregorii. Auctor quidem glossa, quod Gratianum putavit, sensisse, aperte exposuit.

a Ex prisca versione. Polyb. l. 2. tit. 22. b Ansel. l. 2. cap. 66. c al. ei episcopus subiectus.

C. V. ¶ Constantinopolitanus episcopus auctoritate Romani Pontificis deponitur.

Item Gelasius Papa I. ad Eusebium magistrum legationis.

Quæ traditio majorum, Apostolicam sedem in iudicium vocant? An secunda sedis Antistes, & tertius, ceterique bene sibi conscii sacerdotes depelli debuerunt, & qui religionis extitit inimicus, depelli non debuit? Viderint ergo, si alios habent canones, quibus suas inoprias exequantur. Ceterum isti, qui sacri, qui ecclesiastici, qui legitimi celebrantur, sedem Apostolicam ad iudicium vocare non possunt, & Constantinopolitana civitatis episcopus, quæ utiq; per canones inter sedes nullum nomen accepit, in communionem recidens perfidorum, non debuit submoveri?

C. VI. ¶ Constantinopolitana ecclesia secundum à Romana obtinet locum.

Item ex 6. synodo sub Iustiniano congregata, cap. 36.

Renovantes 1 sancti Constantinopolitani decreta concilii, perimus h, ut Constantinopolitana sedes similia privilegia, quæ superior 2 Roma habet, accipiat, nec non 3 in ecclesiasticis rebus magnificentior, ut illa: sed hæc secunda post illam existens, prius quàm Alexandria sedes numeretur, deinde Antiochena, & post eam Hierosolymitana.

Hinc datur intelligi, quod Alexandria ecclesia de secunda facta sit tertia, & Antiochena de tertia sit quarta, nisi forte quis duas contendat esse secundas, ut Constantinopolitanam, & Alexandrinam parem sua dignitatis velit locum obtinere.

1 ¶ Renovantes Hic agitur de quinto illo canone primæ synodi Constantinopolitanae, de quo supra ead. c. Constantinopolitana, dictum fuit. Et quod attinet ad omnes hos canones, quæ sexta synodo tribuuntur, videnda est notatio ad c. sextam, supra. 16. dist.

2 ¶ Superior Ita habetur in aliquot vetustis exemplaribus: nam in vulgatis erat, inferior. Græcè est, ἡ ἄνω ἑκκλησία, id est, antiquioris & senioris Romæ, ut in ca. proximo. Omnino autem caput hoc longè brevius est in hac versione, quam in græco exemplari, uno tantum loco copiosius, quod Antiochenam numerat sedem: cuius in græco vulgato nulla mentio.

3 ¶ Nec non Sic emendatum est ex aliquot manuscriptis, & græco, antea enim legebatur, non tamen.

C. VII. ¶ Quæ patriarchalium sedium primum, vel deinceps teneat locum.

Unde in 2. synodo, habita sub Hadriano Papa II. can. 21.

Diffinimus: e neminem profus mundi potentum, quemquam eorum, qui Patriarchalibus præfunt sedibus, in honore te aut movere a proprio throno tentare, sed omni reverentia, & honore dignos iudicare, præcipue quidem sanctissimum Papam senioris Romæ, deinceps autem Constantinopoleos Patriarcham, deinde vero Alexandriæ, ac Antiochiæ, ac Hierosolymorum.

DISTINCTIO XXIII.

Breviter que inter ecclesiastica officia sit differentia monstravimus. Nunc à summo incipientes, & usque ad ultimum gradum descendentes, qualiter quisque curare debeat ordinari, sanctorum auctoritatibus ostendamus.

C. I. ¶ Decretum Nicolai Papa de electione summi Pontificis.

Unde Nicolaus Papa II. in con. Lateranensi.

a Ivo p. 5. c. 9. b ex Corda, id est, statumus. c Dens dedit, p. 3. Ansel. l. 2. c. 72.

IN a nomine Domini nostri, & Salvatoris Iesu Christi. Anno ab incarnatione eiusdem. M L IX. mense Aprilis, indictione xii. propofitis facrosanctis Evangeliiis praesidente quoque reverendissimo b. ac beatissimo Nicolao Apostolico Papa in basilica Lateranensis Patriarchii, quae cognominatur Constantiniana, confidentibus, etiam reverendissimis episcopis, abbatibus, presbyteris, diaconis, idem venerabilis Pontifex auctoritate Apostolica decernens de electione summi Pontificis, inquit. ¶ Novit beatitudo vestra, dilectissimi fratres, & coepiscopi, inferiora quoque membra Christi non latuit, defuncto pia memoria Domino Stephano praedecessore nostro, hac Apostolica sedes, cui auctore Deo, deservio, quot adversa pertulerit, quot denique per simoniaca haereticis trapezitis repetitis malleis, crebrisque tusionibus subjacuerit, adeo, ut columna Dei viventis jamjam penè videretur concussa nutare, & lagena summi piscatoris, procellis intumescens cogere in naufragii profunda submergi. Vnde, si placet fraternitati vestrae, debemus, auxiliante Deo, futuris casibus prudenter occurrere, & ecclesiastico statui, nec recidiva e (quod absit) mala praevalent, praecavere. Quapropter instructi praedecessorum nostrorum, aliorumque sanctorum Patrum auctoritate, decernimus, atque statuimus, ut obeunte huius Romanae universalis ecclesiae Pontifice, in primis Cardinales episcopi diligentissime simul de electione tractantes, mox Christi a clericos Cardinales adhibeant: sicque reliquos clericos, & populus ad consensum novae electionis accedat, nimirum praecaventes, ne venalitatis morbus aliqua occasione subrepat. Et ideo religiosissimi viri praedices sint in promovenda Pontificis electione, reliqui autem sequaces. Certus vero atque legitimus hic electionis ordo perpenditur, si perfectis diversorum Patrum regulis, sive gestis, etiam illa B. Leonis praedecessoris nostri sententia recolatur. [Nulla e, inquit, ratio finit, ut inter episcopos habeantur, qui nec a clericis sunt electi, nec a plebibus expetiri, nec a provincialibus episcopis cum Metropolitanis iudicio consecrati.] Quia vero sedes Apostolica cunctis in orbe terrarum praefertur ecclesiis, atque ideo super semetropolitanum habere non potest, Cardinales episcopi proculdubio metropolitani vice funguntur, qui videlicet electum episcopum ad Apostolici culminis apicem provehant. Eligatur autem de ipsius ecclesiae gremio, si reperitur idoneus, vel si de ipsa non invenitur, ex alia assumatur, salvo debito honore, & reverentia dilecti filii nostri Henrici, qui in praesentiarum Rex habetur, & futurus Imperator, Deo concedente, speratur, sicut jam sibi concessimus, & successoribus illius, qui ab hac Apostolica sede personaliter hoc jus impetraverint. Quod si pravorum, atque iniquorum hominum ita perversitas invaluerit, ut pura, sincera, atque gratuita fieri in urbe non possit electio, Cardinales episcopi cum religiosis clericis, catholicisque laicis, licet paucis, jus potestatis obtineant, eligere Apostolica sedis Pontificem, ubi congruere viderint. Plane, postquam electio fuerit facta, si bellica tempestas, vel qualiscunque hominum conatus malignitatis studio resistit, ut is, qui electus est, in Apostolica sede iuxta consuetudinem inthronizari non valeat: electus tamen, sicut verus Papa, obtineat auctoritatem regendi Romanam ecclesiam, & disponendi omnes facultates illius: quod beatus Gregorius ante suam consecrationem fecisse cognovimus. Quod, si quis contra hoc nostrum decretum synodali sententia promulgatum, per seditionem, vel praesumptionem, aut quolibet ingenio electus, aut etiam ordinatus, seu inthronizatus fuerit auctoritate divina, & sanctorum Apostolorum

a Pam. lib. 3. cap. 1. b al. reverentissimo. c al. redituva.
d al. episcopi. e inf. dist. 62. Nulla ratio.

Petri & Pauli, perpetuo anathemate cum suis auctoribus, fautoribus, & sequacibus a liminibus sanctae Dei ecclesiae separatus abiciatur, sicut Antichristus, invasor, & destructor totius Christianitatis: nec aliqua super hoc ei audientia referretur: sed ab omni ecclesiastico gradu, in quocunque fuerat prius, sive retractione deponatur: cui quisquis adhaerit, vel qualemcunque tamquam Pontifici reverentiam exhibuerit, aut in aliquo eum defendere praesumpserit, pari sententia b sit mancipatus. Quisquis autem huius nostrae c decretalis sententiae temerato exiterit, & Romanam ecclesiam sua praesumptione confundere, & conturbare contra hoc statutum tentaverit, perpetuo anathemate, atque excommunicatione damnetur; & quom impius, qui d non resurgit in iudicio, reputetur, omnipotentis iram contra se sentiat, & sanctorum Apostolorum Petri & Pauli (quorum ecclesiam praesumit confundere) in hac vita, & futura furorem sentiat: fiat e habitatio eius deserta, & in tabernaculo eius non sit, qui inhabitet: fiat f filii eius orphanus, & uxor eius vidua: commertus amoveatur ipse, & filii eius, & mendicent, & ejiciantur de habitationibus suis: serventur sanctorum substantiam eius, & diripiunt alieni labores eius: orbis g terrarum pugnet contra eum, & cuncta elementa sint ei contraria, & omnium sanctorum quiescentium merita illum confundant, & in hac vita super eum appetam vindictam ostendant. Observatores autem huius nostri decreti, omnipotentis Dei gratia protegat, & auctoritas beatorum Apostolorum Petri & Pauli ab omnium peccatorum vinculis absolvat.

¶ Huius decreti integram exemplum est in venerabilissimo libro Abbatia monasterii Fasensis. literis Longobardicus ante annos pent quingentes scripto, & alibi.

2. pars. Episcopi vero, & ceteri ordines infra constituti, qualiter ordinari debeant, ex auctoritate Carthaginensis concilii quarti, cap. 1. cui interfuit Augustinus, tempore Honorii Augusti, ostendimus, ab eorum examinatione incipientes.

C. II. ¶ Quomodo sit examinandus, qui in episcopum eligitur.

Qui b episcopus ordinandus est, antea examinatus si natura sit prudens, si docibilis, si moribus temperatus, si vita castus, si sobrius, si semper suis negotiis cavens, si humilis, si affabilis, si misericors, si literatus, si in lege Domini instructus, si in scripturarum censibus cautus, si in dogmatibus ecclesiasticis exercitatus: & ante omnia, si fidei documenta verbis simplicibus afferat, id est, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum unum Deum esse confirmans, totamque Trinitatis Deitatem coessentialem, & substantialem, & coeternalem, & omnipotentem praedicans, si singulas i quasque in Trinitate personas plenum Deum, & totas tres personas unum Deum; si incarnationem divinam non in patre, neque in Spiritu sancto factam, sed in filio tantum credat, ut qui erat in divinitate Dei patris filius, ipse fieret in homine hominis matris filius: Deus vero ex patre, homo verus ex matre, carnem ex matris visceribus habens, & animam humanam rationalem, simulque in eo veritas utriusque nature, idem Deus homo, una persona, unus filius, unus Christus, unus Dominus creatur omnium, quae sunt, & auctor, Dominus, & rector cum Patre, & Spiritu sancto omnium creaturarum: qui passus sit vera carnis passio; mortuus vera corporis sua morte; resurrexit vera carnis suae resurrectione k, & vera animae resurrectione, in qua venit iudicare vivos

a al. aliquando. b al. sententia. c al. nostris
d Psalm. 1. e Psalm. 68. f Psalm. 105. g Sap. 11
h Ordo Romanus pag. 91. Ezech. lib. 1. cap. 3. Ivo part. 5. cap. 40.
i Polyb. lib. 2. tit. 9. l al. singulam quamque personam. k al. receptione.

& mortuos. Quarendum etiam ab eo, si novi & veteris Testamenti, id est, legis, & prophetarum, & Apostolorum unum eundemque credat auctorem, & Deum, si diabolus non per conditionem, sed per arbitrium factus sit malus. Quarendum etiam ab eo, si credat hujus, quam gestamus, & non alterius carnis resurrectionem, si credat iudicium futurum, & recepturos singulos pro his, quae in carne gesserunt, vel poenas, vel praemia a, si nuptias non prohibeat b, si secunda matrimonia non damnet, si carnis perceptionem non culpet, si poenitentibus reconciliatis communicet, si in baptisate omnia peccata, id est, tam illud originale contractum, quam illa, quae voluntarie admissa sunt, dimittantur, si extra ecclesiam catholicam nullus salvetur. Cum in his omnibus examinatus fuerit inventus plene instructus, tunc cum consensu clericorum, & laicorum, & conventu totius provinciae episcoporum, maximeque Metropolitanorum vel auctoritate, vel praesentia ordinetur episcopus. Suscepto in nomine Christi episcopatu, non sine delectatione, nec suis motibus, sed his Patrum definitionibus acquiescat c.

¶ Caput hoc in eodem extat in ordine Romano, additum ad initiationibus vocibus, Statuta ecclesiastica, cui similem titulum toti Carthaginensi quarto concilio esse praeposuit in aliquo vetusto codice, testatur illi, qui remota concilio emendaverunt.

¶ Acquiescat] Post hoc verbum tam in concilio, quam in ordine sequitur, In cuius ordinatione etiam aetas requiratur, quam sancti Patres in praeligendis episcopis constituerunt.

C. III. ¶ Quis esse debeat clericorum
conversatio.

Item Iudorus, de ecclesiasticis officiis, lib. 2. c. 2.

¶ Hic igitur lege Patrum cavetur, ut a vulgari vitis seculi, a mundi voluptatibus sese abtineant, non spectaculis, non pompis interfint, convivia publica fugiant, privata non tantum pudica, sed & sobria colant; usuris nequaquam incumbant, neque turpium occupationes locorum, fraudisque cuiusquam studium appetant, amorem pecuniae, quasi materiam cunctorum criminum fugiant, & secularia officia, negotiaque abiciant; honoris gradus per ambitionem non subeat: pro beneficiis medicinae Dei, munera non accipiant, dolos & conjurationes caveant: odium, amulationem, obprobrium, atque invidiam fugiant: non vagis oculis, non effrangi lingua, aut petulantia, fluidoque d' gestu incedant, sed pudorem, & verecundiam mentis simplici habitu, incesluque ostendant: obscenitatem etiam verborum, sicut & operum penitus execrentur: viduarum, & virginum frequentationem fugiant, contubernia extranearum foeminarum nullatenus appetant, castimoniam quoque inviolati corporis perpetuo conservare studeant: aut certe unius matrimonii vinculo foederentur, senioribus quoque debitam obedientiam praebeant, neque ullo iactantia studio semetipsos attollant: postremo doctrinae lectionibus, psalmis, hymnis, canticis, exercitio jugiter incumbant. Tales enim debent esse qui divinis cultibus se mancipandos student exhibere, scilicet, ut dum scientiae operam dant, doctrinae gratiam populis administrent.

C. IIII. ¶ Qui digni sacramenta tractare non
possunt, ad ministerium non eligantur
divinum.

Item Clemens ad Iacobum fratrem Domini, epist. 2.

Tales g' ad ministerium eligantur clerici, qui digni possint dominica sacramenta tractare. Melius est

a al. gloriam. b al. improbet. c Refertur in conc. Mogunt. l. c. 10. d al. tumidog. gressu. e al. visitationes frequentissimas. f al. iugi. g Poly. 4. tit. 31.

enim domini sacerdoti paucos habere ministros, qui possint digne opus Dei exercere, quam multos inutiles, qui onus grave ordinatori adducant.

C. V. ¶ Si electo in episcopum aliqua obijciatur, quinque vel sex episcopi ad eius purgationem conveniant.

Item ex concilio Carthaginensi 3. c. 49.

¶ Illud a statuendum est, ut quando ad eligendum episcopum convenimus, si qua contradictio fuerit oborta, (quia saepe talia facta sunt apud vos) non praesumant ad purgandum eum, qui ordinandus est, tres tantum b, sed postulentur ad numerum supradictorum duo vel tres, & in eadem plebe, cui ordinandus est, discutiantur primo personae contradicentium: postremo illa etiam, quae obijciuntur, pertractentur, & cum purgatus fuerit sub conspectu publico, ita demum ordinetur. Si hoc cum vestrae sanctitatis animo concordat, roboretur vestrae dignitatis c responsione. Ab universis episcopis dictum est: Satis placet.

C. VI. ¶ Vota sua promissionis spondeant, quos ecclesiastica promovet disciplina.

Item ex concilio Toletano II. c. 10.

¶ Quamquam d' omnes, qui sacris mancipantur ordinibus, canonicis regulis teneantur adstricti, expedit tamen est, ut promissionis suae vota sub cautione spondeant, quos ad promotionis gradus ecclesiastica probat e disciplina. Solet enim plus timeri, quod singulariter pollicetur, quam quod generali sponcione concluditur. Et ideo placuit huic sancto concilio, ut unusquisque, qui ad ecclesiasticos gradus est adscensus, non ante honoris consecrationem accipiat, quam placiti f sui adnotatione promittat, ut fidem catholicam sincera cordis devotione custodiens, iuste, & pie vivere debeat, & in nullis operibus suis canonicis regulis contradicat, atque ut debitum per omnia honorem, atque obsequii reverentiam praeminenti sibi unusquisque dependat, juxta illud beati Leonis g Papae edictum: [Qui se sic aliquibus esse praepositum, non moleste ferat aliquem sibi esse praelatum: sed obedientiam, quam exigit, etiam ipse dependat.] Poena etiam b juxta ecclesiasticae consuetudinis morem, & placitis talium inferenda i, & ab iis, qui transgressores fuerint, persolvenda est.

C. VII. ¶ Qualiter ordinetur episcopus.

Dehinc disponitur, qualiter ecclesiastica officia ordinetur, in concilio Carthagin. 4. c. 2.

¶ Episcopus k, cum ordinatur, duo episcopi ponant, & teneant Evangeliorum codicem super caput, & cervicem ejus, & uno super eum fundendo benedictionem, reliqui omnes episcopi, qui adsunt, manibus suis caput ejus tangerent.

C. VIII. ¶ Qualiter ordinetur Presbyter.

¶ Presbyter l cum ordinatur, episcopo cum benediciente, & manu super caput ejus tenente, etiam omnes Presbyteri, qui praesentes sunt, manus suas iuxta manum episcopi super caput illius teneant. Sicut autem in die suae ordinationis sacerdos oratio, utroque humero ambitur, ita tempore consecrationis, eodem oratio debet: uti instanter.

a Et in concil. Afric. cap. 17. Poly. lib. 2. cap. 8. Ansel. lib. 6. cap. 6. Burch. lib. 1. cap. 6. Ivo part. 3. cap. 60. b al. tantum accedere. c al. dignationis. d Ansel. lib. 7. cap. 88. e al. provehit. f al. placita sibi. g epist. 22. ad Anastasium Thess. episcopum. h al. tamen. i orig. i al. inferenda. k Ordo Romanus, pag. 100. Poly. lib. 2. tit. 9. Ansel. lib. 5. cap. 49. al. 51. Ivo part. 5. cap. 124. Pann. lib. 3. cap. 18. l Et eod. concilio. cap. 3. Poly. lib. 2. tit. 32. Ansel. lib. 7. cap. 13. Ivo p. 6. cap. 12. Pannorm. lib. 3. cap. 31.

C. IX. ¶ *Quid quisque accipit tempore con-
secrationis, ferat tempore obla-
tionis.*

Unde in concilio Bracharenſi 3. c. 3. legitur.

Ecceſtaſtica, & antiqua inſtitutione præfixum no-
vimus, ut omnis ſacerdos, cum ordinatur, oratio u-
troque humero ambiatur, ſcilicet, ut qui imperturba-
tus præcipitur conſiſtere inter proſpera & aduerſa, vir-
tutum ſemper ornamento, utroque circumſeptus ap-
pareat humero. Qua ergo ratione tempore ſacrificii
non aſſumit, quod ſe in ſacramento accepſiſſe non du-
bitat? Proinde modis omnibus conuenit, ut quod quiſ-
que percepit in conſecratione honoris, hoc retineat &
in oblatione, vel perceptione ſua ſalutis, ſcilicet, ut cum
ſacerdos ad ſolemnia miſſarum accedit, aut per ſe Deo
ſacrificium oblaturus, aut ſacramentum corporis & ſan-
guinis Domini noſtri Ieſu Chriſti ſumpturus, non aliter
accedat, quam oratio utroque humero circumſeptus,
ſicut & tempore ordinationis ſua dignoſcitur conſecra-
tus, ita ut de uno, eodemque oratio cervicem pariter
& utrumque humerum premens ſignum in ſuo pectore
preparet a crucis. Si quis autem aliter egerit, excom-
municationi debitæ ſubſceat.

4. ps. *Dalmaticis autem, nec episcopis, nec diaconis abſque
Apoſtolica licentia uti permittitur.*

C. X. ¶ *Abſque Apoſtolica licentia Dalmati-
cis, nec episcopis, nec diaconis
uti licet.*

Unde Gregorius *Aegio episcopo Francorum,*
lib. 7. epist. 111.

Communis b filius Petrus Diaconus nobis inno-
cruit, quod fraternitas ueſtra tempore, quo hic fuit,
popoſcerit, ut tibi & archidiacono ſuo utendi dalmati-
cis licentiam præberemus. Sed qui ita hominum ſuo-
rum infirmitate compulſus ſeſtinanter abſceſſit, ut nec
iple mæror incumbens diutius (ut dignum erat, & res
deſiderata poſcebat) ſineret permanere, & nos in mul-
tis implicitis, eccleſiaſtica rationis conſideratio no-
vum hoc inconſulte, & ſubito non permitteter indul-
gere; idcirco poſtulate rei prolongatus effectus eſt.
Nunc verò charitatis tue bona reuocantes ad animum,
huius auctoritatis noſtræ ſerie, petita concedimus, at-
que te, & Archidiaconum tuum dalmaticarum uſu de-
corandos eſſe conceſſimus, eaſdemque dalmaticas di-
lectiſſimo filio noſtro Cyriaco abbate deferente tranſ-
miſimus.

C. XI. ¶ *Qualiter ordinetur diaconus.*

Diaconus e dum ordinatur, ſolus episcopus: qui eum
benedicit, manum ſuper caput illius ponat, quia
non ad ſacerdotium, ſed ad miniſterium conſecratur.

5. ps. *Quaritur autem, an poſt benedictionem manus preſby-
terorum, & diaconorum chriſmatis liquore debeant perungi.*

C. XII. ¶ *Nec preſbyteris, nec diaconis in
conſecratione, chriſmate manus per-
ungere licet.*

*De hiſ ita ſcribit Nicolaus Papa Radulpho Archi-
epiſcopo Bituricen.*

Praterea d ſciſcitatis, utrum ſolis preſbyteris, an &
diaconis debeant, cum ordinantur, manus chriſma-
tis liquore perungi. Quod in ſancta hac Romana eccle-
ſia cui Deo auctore deſeruiſimus, neutris agitur. Sed
& quia ſit a nouæ legis miniſtris actum, nuſquam (niſi
noſ fallat obliuio) legimus. Ergo ad B. Innocentii Papa
canonica decreta ſanctitatem tuam tranſmittimus,
& que tibi ſint in conſecrationibus, & ordinibus

a per ſerat. manuſc. b Anſel. l. 6. c. 28. al. 26. c Ex
conc. Carth. 2. cap. ordo Romanus 91. col. 2. Poly. l. 2. tit. 32. Anſelm.
l. 7. c. 12. & 60. Ivo p. 6. cap. 13. d Pann. l. 3. c. 31. Ivo p. 6. cap. 121.
Ims. PP. 1. epist. 1.

a obſeruanda, principia paginæ ad Decentium Engabi-
num Episcopum miſſa, te aſſatum edocēbunt.

C. XIII. P A L E A.

EX i epistoſa b Simplicii Papa Severo, & Florenti-
no episcopis directæ. Ad cognitionem noſtri examiniſ,
Gabrenſis diaconi relatu, peruenit de quibusdam iſtius
eccleſie clericis, quorum cum unus ad preſbyterium,
duo ad leuitarum miniſterium conſecrarentur, episcoporum
oculorum dolore detentus, fertur manum ſuam
ſuper eos tantum poſuiſſe, & preſbyter quidam illis con-
tra eccleſiaſticum ordinem benedictionem dediſſe: qui
propter tantam præſumptionis audaciam poterat accuſa-
tus iudicio præſenti damnari, ſi adhuc in corpore poſitus,
non fuiſſet mortis uocatione præuentus. Sed quia iam
ille examini diuino relictus, humano iudicio accuſari
non poteſt, ii, qui ſuperſunt, & ab eo non conſecrationis
titulum, ſed ignominia potius eſlogium acceperunt, ne ſi-
bi licentiam talis ultra uſurpatio faciat, decreuimus, ut
à gradu ſacerdotiſ, vel leuitici ordinis, quem peruerſe
adepti ſunt, depoſiti, æquo iudicio abſciantur. Tales e-
nim merito iudicati ſunt remouendis quia præuē ueniti
ſunt conſtituti.

1. ¶ *Ex epistoſa] Hæc palea in nullo manuſcripto exemplari
eſt inuenta. Burchardus, & Iuonante hoc caput, quod incipit, Ad
cognitionem, referunt aliud quoddam caput, quod incipit, Re-
latio, ex epistoſa Simplicii miſſa Equitio Florentino, (ſecū Floren-
tino) & Severo episcopis. Quamobrem inde poteſt huc eſſe tranſ-
latum titulus. Ceterum caput hoc à Burchardo citatur ex copu-
ſto Braca, ab Iuone in quinta quiddam parti. c. 213. ex Carthaginienſi,
in ſexta uerb. c. 102. ex Hiſpalenſi. 2. cap. 5. que etiam loco extat &
ſequens caput, Quorundam eſt quaſi huius ſumma.*

Item quaeritur, an eodem ordinatio ſit rata habenda, quibus epi-
ſcopus oculorum langore detentus manu imponit, & preſbyter ſi-
per eos orationem dicit.

C. XIV. ¶ *Et ordinator & ordinatus damnationi ſub-
eat pœnam, cum episcopus manum imponit, &
alius orationem dicit.*

De hiſ ita ſtatutum eſt in concilio c Toletano.

Quorundam d clericorum, dum unus ad preſby-
terium, duo ad leuitarum miniſterium ſaceraren-
tur, episcopos oculorum dolore detentus, fertur manum
ſuam ſuper eos impoſuiſſe tantum, & preſbyter quidam
illis contra eccleſiaſticum ordinem benedictionem de-
diſſe. Sed quia iam ille examini diuino relictus, huma-
no iudicio accuſari non poteſt; ii, qui ſuperſunt, gradum
ſacerdotiſ, vel leuitici ordinis, quem peruerſe adepti ſunt
amittant.

C. XV. ¶ *Qualiter ſubdiaconus ordinetur.*
Item ex concilio Carthagin. 4. c. 5.

6. ¶ *S*ubdiaconus e, cum ordinatur, quia manus impo-
ſitionem non accipit, patenam de manu episcopi
accipiat uacua, & calicem uacuum: de manu uerò ar-
chidiaconi accipiat urceolum cum aqua ſ, manile, &
manutergium.

C. XVI. ¶ *Qualiter acolythus ordinetur.*
Item ex eodem concilio, c. 6.

Acolythus e cum ordinatur, ab episcopo quidem de-
beatur qualiter in officio ſuo agere debeat: ſed ab
archidiacono accipiat ceroterarium cum cereo, ut ſciant
ad accendenda eccleſie luminaria mancipari: accipiat
urceolum uacuum ad ſuggerendum uinum in Euchari-
ſtiam ſanguinis Chriſti.

a al. ordinationibus. b Ex conc. Hiſpalenſi. 2. cap. 5. Burch.
l. 1. c. 3. Ivo p. 5. c. 213. & 6. c. 102. c In concil. Hiſpal. 2. cap. 5.
d Ordo Romanus p. 91. Rabanus de inſtit. cler. lib. 1. cap. 8. Iſidorus
lib. 2. offi. c. 20. e Poly. l. 2. tit. 32. Anſelm. 7. c. 30. Ivo p. 6. c. 121.
Pann. l. 3. c. 31. f al. aqua manile. g Poly. libi. Anſ. l. 7. c. 121.
Ivo p. 6. c. 121. Pann. l. 3. c. 31.

C. XVII. *Qualiter exorcista ordinetur;*
Item ex eodem, c. 7.

Exorcista a cum ordinatur, accipiat de manu episcopi libellum, in quo scripti sunt exorcismi, dicente sibi episcopo: [Accipe, & commenda memoria, & habere potestatem imponendi manus super energumenum, sive baptizatum, sive catechumenum.]

C. XVIII. *Qualiter lector ordinetur.*
Item ex eodem concilio, c. 1.

Lector b cum ordinatur, faciat de illo episcopus verbum ad plebem, indicans ejus fidem, ac vitam, atque ingenium: post hac spectante plebe tradat ei codicem, de quo lecturus est, dicens ad eum: Accipe, & esto reator c verbi Dei, habiturus, si fideliter, & utiliter impleveris officium, partem cum eis, qui verbum Dei ministraverint. d]

C. XIX. *Qualiter ostiarius ordinetur.*
Item ex eodem, c. 9.

Ostiarius e cum ordinatur, postquam ab archidiacono instructus fuerit, qualiter in domo Dei debeat conversari, ad suggestionem archidiaconi tradat ei episcopus claves ecclesie de altario, dicens: [Sic age, quasi redditurus Deo rationem pro his rebus, quae his clavibus recluduntur.]

C. XX. *Qualiter psalmista ordinetur.*
Item ex eodem concilio, c. 10.

Psalmista f, id est cantor, potest absq; licentia episcopi, sola jussione presbyteri officium suscipere cantandi, dicente sibi presbytero: [Vide, ut quod ore cantas, corde credas, & quod corde credis, operibus comprobes.]

Clerici comam nutrire prohibentur quorum caput desuper in modum sphaerae rasum esse debet.

C. XXI. *Qualiter comam nutrire prohibentur.*

Unde Anicetus Papa episcopis Gallicis.

Prohibete g fratres per universas regionum vestrarum ecclesias, ut clerici juxta Apostolum comam non nutriant, sed desuper caput in modum sphaerae radant.

C. XXII. *De eodem.*
Item ex concilio Agathensi, c. 20.

Clerici h, qui comam nutriunt, ab archidiacono etiam si noluerint, inviti detondeantur. Vestimenta etiam, vel calceamenta eis, nisi quae religionem deceant, uti, aut habere non liceat.

C. XXIII. *De eodem.*

Item Gregorius I. I. in concilio Roma habito in

Epistola S. Petri, c. 17.

Si quis ex clericis relaxaverit comam, sit anathema.

C. XXIV. *Quibus vestibus monachi sint induenda, cum consecratur.*

Item ex concilio Carthagini, 4. c. 11.

Santimonialis i virgo, cum ad consecrationem suo episcopo offertur, in talibus vestibus applicetur, qualibus semper utitur, professioni, & sanctimoniali aptis.

Vasa quoque sacra, & vestimenta altaris mulieres Deo dedicata contingere, & incensum circa altaria deferre prohibentur.

C. XXV. *Vestimenta altaris, & vasa sacra mulieres tangere prohibentur.*

Unde Soter Papa omnibus episcopis Italiae, epist. 2.

a Poly. l. 2. tit. 32. Anst. l. 7. c. 37. Ivo p. 6. c. 16. Pann. lib. 3. cap. 37.
b Poly. ibid. Anst. l. 7. c. 35. Ivo p. 6. c. 17. Pann. l. 3. c. 38. c al. le-
tor. d bene administraverint. e ordo Ro. Poly. ib. Anst.
l. 7. c. 34. Ivo pag. 6. c. 15. Pann. l. 3. c. 39. f Poly. ibid. Anst. l. 7. c. 33.
Ivo p. 6. c. 19. Pann. l. 3. c. 40. g Ivo p. 6. c. 46. h Ivo concor.
p. 6. c. 26. 37. i Extra de vit. & ho. cle. c. 5. qui. Poly. l. 4. tit. 31.
Dorch. l. 1. c. 23. Ivo p. 7. c. 49. k al. sibi.

Sacratas a Deo foeminas, vel monachas sacra vasa, vel sacratas pallas penes vos contingere, & incensum circa altaria deferre perlatum est ad Apostolicam sedem: quae omnia reprehensione plena esse, & vituperatione, nulli recte sapientum dubium est. Quamobrem hujus sanctae sedis auctoritate haec omnia vobis refecare funditis, quanto citius poteritis, censemus. Et ne peccatis haec latius divulgetur, per omnes provincias abstergit citissime mandamus.

C. XXVI. *Sacrarum subdiaconi ingredi non licet.*

Item ex concilio Laodicensi, c. 27.

Non b oportet subdiaconos licentiam habere in sacrarium, sive secretarium (quod Graeci diaconium appellant) ingredi, & contingere vasa Dominica.

C. XXVII. *De eodem.*
Item ex eodem, c. 22.

Ministrum c non oportet uti orariis, nec hostias i de-
relinquere.

i *Hostias*] Vera lectio, qua habetur etiam in aliquot manuscriptoribus, est, *Officia*, sed ob glossam non est restituta.

C. XXVIII. *De eodem.*
Item ex eodem, c. 23.

Non d oportet lectores, aut psalmistas orariis uti, & sic legere aut psallere.

C. XXIX. *Mulier in conventu viros docere non permittitur.*

Item ex concilio Carthagini, 4. c. 98. & 99.

Mulier e quamvis docta, & sancta, viros in conventu docere non praesumat. Laicus autem praesentibus clericis (nisi ipsis rogantibus) docere non audeat.

C. XXX. *Ministri non sacratas vasa Dominica contingere non licet.*

Item ex concilio Agathensi, ca. 66.

Non f oportet in sacratas ministros licentiam habere in sacrarium (quod Graeci diaconium appellant) ingredi, & contingere vasa Dominica.

C. XXXI. *Cuiuslibet ex lectoribus vasa sacra altaris portare non licet.*

Item ex concilio Bracarensi, l. c. 25.

Non g liceat cuiuslibet ex lectoribus sacra altaris vasa portare, nec aliis, nisi iis, qui ab episcopo subdiaconi fuerint ordinati.

C. XXXII. *De eodem, ut clerici comam non nutriant.*

Item ex concilio Martini Papae, c. 41.

Non h liceat cuiuslibet ministeria tangere, nisi subdiacono, aut acolytho in secretario vasa Dominica.

Nec oportet clericos comam nutrire, & ministrare, sed attento capite, patentibus auribus, & secundum i Aaron, talarem vestem induere, ut sint in habitu ornato.

C. XXXIII. *Qualiter sponsus & sponsa sint benedicendi.*

Item ex concilio Carthagini, 4. c. 13.

Sponsus k & sponsa cum benedicendi sunt a sacerdote, a parentibus suis vel a paranympis offerantur, qui cum benedictionem acceperint, eadem nocte pro reverentia ipsius benedictionis in virginitate permaneat.

a Poly. l. 3. tit. 9. Anst. lib. 7. cap. 240. Burch. l. 3. cap. 25. Ivo part. 2. cap. 72. & part. 3. cap. 261. b Anst. lib. 7. cap. 90. Ivo part. 3. cap. 101. c Anst. lib. 7. cap. 11. d Anst. lib. 7. cap. 13. Infr. de conse. dist. 4. cap. mulier. Burch. lib. 3. cap. 23. Ivo part. 7. cap. 101. & part. 8. c. 374. e Ivo cap. 98. f Fore idem supra ead. e. non oportet subdiaconos. g Apud Mart. Bracaren. infra cap. grec. synod. cap. 41. & cap. 66. Ivo part. 6. c. 377. h Ivo ead. c. 66. Ivo part. 6. cap. 378. i Exod. 22. k Infr. 30. quest. 5. cap. Sponsus. Burch. l. 3. cap. 3. Ivo part. 3. c. 143.

